

святкових, неробочих і вихідних днів; обмеження граничних норм надурочних робіт; заборони залучення до робіт у вихідні, святкові і неробочі дні; перенесення вихідного дня на наступний після святкового або неробочого; норми щодо святкових і неробочих днів.

Таким чином, запровадження на території України воєнного стану внесло суттєві зміни в організацію трудових відносин в нашій державі. Швидке прийняття Закону № 2136 та його пріоритет над Кодексом законів про працю України переглянуло систему організації трудових відносин в умовах воєнного стану.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4303>
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n191>
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-40>

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВИХ РАД: РОЛЬ І МІСЦЕ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Желязко Аліна Валеріївна

студентка III курсу

Навчально-наукового інституту права

Національного університету водного господарства

та природокористування

м. Рівне, Україна

Історія розвитку місцевого управління в Україні демонструє тенденцію створення колегіальних виконавчих органів місцевого самоврядування. На різних етапах вітчизняної державності існували магістрати, розпорядчі міської думи, міські та земські управи, виконавчі комітети місцевих рад.

Нині в Україні здійснюється повномасштабна реформа, спрямована на розвиток демократичних засад у формуванні і діяльності інститутів державної влади та місцевого самоврядування. Одночасно вирішується

питання підвищення ефективності та економічності функціонування системи публічної влади в умовах її детермінованості волею народу і конституційними приписами. Йдеться не стільки про структурні зміни, скільки про підвищення функціональної результативності роботи державного апарату та системи місцевого самоврядування [3, с. 17].

Суть полягає у тому, аби забезпечити максимальну відповідність структури, форм, методів і впливу управлінського апарату цілям й вимогам різних сфер суспільного життя, котрі інтенсивно розвиваються і наповнюються новим змістом. Подальша демократизація суспільства, децентралізація владних повноважень на засадах субсидіарності є сьогодні пріоритетами серед реформ в Україні, оскільки нові тенденції у державному будівництві нашої країни, становлення інститутів громадянського суспільства, оптимізація системи публічного управління зумовлюють нові умови реалізації децентралізації за умови збереження ідей правової держави [4, с. 32].

З проголошенням незалежності перед Україною постала проблема реформування не лише центральної влади, а й місцевої демократії. Не можна не підтримати позицію про те, що необхідність створення виконавчих інституцій поряд з представницьким органом зумовлена об'єктивними причинами, зокрема, складністю управління, неможливістю забезпечення її ефективність лише представницьким органом. Закон України «Про місцеве самоврядування» у ст. 11 «Виконавчі органи рад» містить такі положення: Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи [2, с. 59]. Існування в системі місцевого самоврядування виконавчих інституцій створює умови для життєздатності й ефективної діяльності територіальної громади, оскільки її проблеми вирішуються у власних інтересах завдяки використанню відповідних структур.

Важливе значення надається співпраці місцевих рад з їх виконавчими органами, на що зверталось багато уваги ще в радянській юридичній науці. Як зазначав тоді Ю.М. Козлов, не було більш гострого, нагального на кожному історичному етапі розвитку радянського суспільства та державності поняття про співвідношення рад із підзвітними їм виконавчими органами, що постійно привертало до себе увагу з позиції як теорії, так і практики [7, с. 5].

Необхідність наукового дослідження статусу цих органів, порядку їх формування, форм та методів діяльності зумовлена тим, що виконавчі органи сучасних місцевих рад стали наступниками органів державного управління місцевого рівня часів радянської влади, які не були органами місцевого самоврядування і мали інші структурні зв'язки, не характерні для сучасної системи публічної влади. Практика організації та діяльності

виконавчих органів місцевих рад сьогодні багато в чому свідчить про невідповідність наявних відносин тій ідеї місцевого самоврядування, яка закріплена в Конституції України 1996 року.

Є нагальна потреба чіткого з'ясування місця, ролі та значення виконавчих органів у системі локальної демократії, що зумовило вибір теми та напряму дослідження представленого рукопису. Оскільки територіальна громада не в змозі здійснювати більшість функцій з управління місцевими справами безпосередньо, вони виконуються представницьким органом – радою, яка є єдиним органом, що уособлює територіальну громаду та може виступати від її імені. Однак, зазначимо, місцева рада також нездатна виконувати деякі функції, які, відповідно, покладаються на її виконавчі органи, що призводить до об'єктивної потреби їх формування.

Це є цілком закономірним, адже громадські представники, які обираються на загальних, вільних, прямих виборах, в принципі не повинні займатися на численних засіданнях питаннями, що не мають великого значення, а скоріше концентруватися на найсуттєвіших завданнях територіальної громади. Отже, виконавчі органи є одним з елементів в системі місцевого самоврядування, взаємовідносини якого з іншими компонентами визначають основні характеристики, як цілісного і самодостатнього. А оскільки місцеве самоврядування являє собою можливість, право територіальної громади самостійно вирішувати економічні, соціальні, політичні питання місцевого характеру, то є підстави говорити про нього як засіб здійснення державою управлінських функцій на місцевому рівні через свої представництва.

У Законі закріплено щонайменше три види органів – виконавчі комітети, відділи й управління [6]. Вони є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. Центральне місце в системі виконавчих органів займає виконавчий комітет.

Також необхідно згадати такі виконавчі органи, які не підпадають під загальну характеристику виконавчих інституцій. Йдеться про комісії (ради), які створюються для реалізації рішень та програм місцевої ради чи загальнодержавних програм. Вони виступають формою взаємодії виконавчих органів місцевих рад з іншими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування і громадськістю в рамках реалізації державних, регіональних чи місцевих програм, рішень, підготовки питань, узгодження позицій, координації діяльності, контролю за виконанням рішень тощо. Членами комісій можуть бути представники виконавчих органів, діяльності яких стосується робота комісії (обов'язково), депутати, представники місцевих державних адміністрацій, територіальних органів

виконавчої влади, представники громадських об'єднань, закладів культури, освіти, науки. Таким чином, система виконавчих органів є підсистемою, яка входить до системи місцевої ради, організаційна структура якої включає, крім виконавчих органів (виконавчий комітет, відділи, управління та інші виконавчі органи), сільського, селищного, міського голову.

На думку окремих науковців, присутність в цій системі виконавчих комітетів є пережитком соціалістичної форми організації влади на місцях, який в сучасних умовах позбавляє виконавчу частину місцевої ради необхідного рівня оперативності. Відділи, управління та інші виконавчі органи місцевої ради мають набути відповідної ролі в сучасній системі місцевої ради. У рамках наданих їм функцій та повноважень вони мають забезпечувати управління і розвиток відповідної галузі соціально-економічного життя територіальної громади, як відносно наступництва незалежних органів місцевого управління, що входять до структури місцевої ради. Крім того, потребують правового регулювання на загальнодержавному рівні можливі найменування виконавчих органів в залежності від їх призначення та організаційної структури. Це буде сприяти кращій орієнтації членів територіальних громад у відповідних виконавчих структурах окремих рад та допоможе органам державної влади під час регулювання питань щодо організації і діяльності виконавчих органів відповідних місцевих рад [1, с. 117].

Отже, з урахуванням зазначеного можна зробити висновок, що виконавчі органи місцевих рад в Україні є важливою складовою системи місцевого самоврядування. Це структурних підрозділ, який реалізує законодавчо закріплені повноваження у таких сферах: соціально-економічний та культурний розвиток, планування та облік, бюджет, фінанси та ціни; управління комунальною власністю; житлово-комунальне господарство, побутове, торгівельне обслуговування; громадське харчування, транспорт та зв'язок; будівництво; освіта, охорона здоров'я, культура, фізкультура та спорт; регулювання земельних відносин і охорона навколишнього природного середовища; соціальний захист населення; зовнішньоекономічна діяльність; оборонна робота (особливо в сучасних умовах збройного конфлікту на Сході нашої країни); забезпечення законності, правопорядку, охорона прав, свобод та законних інтересів громадян [5, с. 60].

Безперечно, трансформація територіальних громад дасть змогу підвищити ефективність діяльності виконавчих органів в період децентралізації, що співзвучно із принципами сталого розвитку нашої країни.

Література:

1. Ворона П.В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади : монографія. Полтава: ПУЕТ, 2012. 341 с.
2. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Лазар І.Г. Основи державного управління та місцевого самоврядування : навчальний посібник. Київ: Дакор, 2007. 312 с.
3. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / за ред. Б.А. Руснака. Одеса, 2011. 536 с.
4. Муніципальне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
5. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навчальний посібник / А.П. Лелеченко та ін. Київ: Генеза, 2017. 110 с.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль). Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 80 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-41>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Заяць Наталія Володимирівна

*доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
юридичного факультету
Державного університету інфраструктури та технологій
м. Київ, Україна*

Останнім часом ми є свідками того, як збройні конфлікти впливають на життя мільйонів людей, як руйнуються основи міжнародного гуманітарного права та права прав людини. Більшість актів насильства можна кваліфікувати як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності виходячи з принципів міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права які в своїй основі виступають стандартами захисту, що вироблені на основі необхідності збереження гідності та людяності. Нові методи ведення війни ставлять мирне населення в таку ж небезпеку як і професійних солдат, адже гвалтування та сексуальне насильство застосовується як воєнна зброя, як тактика